

Spis treści

Serce	1
Osierdzie-nasierdzie	1
Zmiany zwyrodnieniowe	1
Zaburzenia krążenia	2
Zapalenia	3
Wady rozwojowe serca	7
Wady siniczne	8
Wady bez sinicy	10
Mięsień sercowy	11
Zmiany wsteczne	11
Zmiany postępowe	14
Zaburzenia krążenia mięśnia sercowego	19
Zapalenie mięśnia sercowego (myocarditis)	27
Uraz (trauma)	31
Guzy (tumores)	31
Wsierdzie i zastawki serca	32
Zmiany bez znaczenia klinicznego	32
Zmiany zwyrodnieniowe zastawek	33
Zapalenie wsierdzia (endocarditis)	34
Nowotwory wsierdzia	44
Naczynia	45
Włośniczki	45
Tętnice	45
Choroby zwyrodniające	45
Zapalenie tętnic (arteritis)	55
Tętniak — rozszerzenie naczynia (aneurysma)	59
Żyły	60
Żyłaki — rozszerzenie żył (varices)	60
Zapalenie żył (phlebitis)	61
Thrombosis venarum aseptica	61
Nowotwory naczyń	61
Łagodne nowotwory naczyń	61

Nowotwory złośliwe naczyń	62
Nadciśnienie tętnicze (hypertonia)	64
Nerka	70
Histologia	70
Kłębek (glomerulum)	70
Aparat przykłębkowy (apparatus juxtaglomerularis)	70
Naczynia	71
Embriologia	71
Funkcja nerki	72
Wady rozwojowe	73
Wodonercze (hydronephrosis)	77
Niewydolność nerek	78
Zaburzenia krążenia krwi w nerkach	81
Podział obustronnych chorób nerek	87
Nerczyce	87
Nerczyce endogenne bez zespołu nerczycowego	90
Nerczyce egzogenne bez zespołu nerczycowego	96
Nerczyce z zespołem nerczycowym	97
Zapalenie nerek	101
Kłębkowe zapalenie nerek (glomerulonephritis)	101
Śródmiąższowe zapalenie nerek (nephritis interstitialis)	109
Choroby naczyniowe nerek	122
Kamica dróg moczowych (urolithiasis)	125
Transplantacja nerek	126
Nowotwory nerek	126
Łagodne nowotwory nerek	126
Złośliwe nowotwory nerek	128
Drogi moczowe odprowadzające	134
Wady rozwojowe	134
Zapalenia	136
Szczególne postacie zapalenia	137
Nowotwory	138
Narządy płciowe	142
Rozwój	142
Okres chromosomalny	142
Okres gonadalny	142
Okres różnicowania przewodów	143
Poród, wiek niemowlęcy i dziecięcy	143
Pokwitanie	143

Zaburzenia rozwoju	144
Okres chromosomalny	144
Okres gonadalny	145
Okres różnicowania przewodów	145
Okres pokwitania (postnatalnie — hormonalnie)	146
Jądro i najądrze	146
Sterowanie	146
Hormony jąder	147
Wady rozwojowe	147
Zanik jądra	148
Hipogonadyzm	149
Zaburzenia krążenia	150
Zapalenie jądra (orchitis)	151
Zapalenie najądrza (epididymitis)	152
Nowotwory jądra	152
Przerzuty do jądra	155
Prącie i moszna (penis et scrotum)	156
Gruzoł krokowy — stercz (prostata)	157
Zapalenie gruczołu krokowego (prostatitis)	157
Przerost gruczołu krokowego (hypertrophia prostatae)	158
Nowotwory gruczołu krokowego	159
Jajnik	160
Anatomia i histologia	160
Wydzielanie hormonów i sterowanie hormonalne	161
Wady rozwojowe	162
Zanik	162
Zaburzenia krążenia	163
Zapalenia	163
Torbiele	163
Nowotwory jajnika	165
Nowotwory łagodne, hormonalnie nieczynne	165
Nowotwory jajnika łagodne i wątpliwej złośliwości hormonalnie czynne	167
I Nowotwory jajnika wydzielające estrogeny (feminizujące)	167
II Nowotwory jajnika wydzielające androgeny (maskulinizujące)	169
Nowotwory złośliwe jajnika	169
Potworniaki (teratomata)	171
Przerzuty do jajnika	172
Jajowód	172
Zaburzenia krążenia	172
Zapalenie jajowodu (salpingitis)	172

Cięża pozamaciczna (graviditas extrauterina)	173
Nowotwory	174
Macica	174
Wady rozwojowe	174
Pęknięcie macicy ciężarnej	176
Zanik (atrophia)	176
Zaburzenia krążenia	176
Zaburzenia czynnościowe błony śluzowej	177
Zapalenie (endometritis)	178
Nowotwory macicy	180
Nowotwory niezłośliwe	180
Nowotwory złośliwe	181
Srom (vulva), pochwa (vagina)	184
Zanik (atrophia)	184
Zaburzenia krążenia	184
Zapalenie	184
Hyperplasia	185
Rak	185
Ciąża (graviditas)	185
Prawidłowa	185
Poronienie (abortus)	186
Przemieszczenie łożyska (heterotopia placentae)	187
Przedwczesne oddzielenie łożyska (ablatio placentae praecox)	188
Zaburzenia krążenia	188
Zapalenie łożyska (placentitis)	188
Polip łożyskowy (polypus placentae)	189
Dysplazja łożyska	189
Nowotwory łożyska	189
Zmiany patologiczne owodni	190
Sutek	191
Fizjologia, anatomia	191
Zanik (atrophia)	191
Przerost (hypertrophia)	192
Zapalenie	192
Dysplazja sutka (mastopathia)	193
Torbiele	194
Nowotwory	194
Nowotwory łagodne	194
Nowotwory złośliwe	196
Przerzuty do sutka	198
Układ krwiotwórczy	199
Erytropoeza i jej zaburzenia	199

Niedokrwistość	199
Niedokrwistość niedobarwliwa	199
Niedokrwistość prawidłowobarwliwa	204
Niedokrwistość nadbarwliwa (anaemia perniosa) — choro- ba Biermera	204
Nadkrwistość (polycythaemia)	205
Szpikowica erythroblastyczna (erythraemia di Gugliemo)	206
Granulocytopenia	206
Agranulocytoza	207
Aplazja szpiku kostnego, tzw. suchoty szpiku kostnego (pan- myelophthisis)	207
Stwardnienie i zwłóknienie kości i szpiku kostnego (osteomyelo- sclerosis et osteomyelofibrosis)	208
Białaczka szpikowa (leucosis, myelosis leucaemica)	208
Mięsak siateczki (reticulosarcoma)	211
Plasmocytopenia	211
Trombocytopenia	213
Skazy krwotoczne (diathesis haemorrhagicae)	214
Układ chłonny i siateczki, węzły chłonne	219
Sterowanie układem chłonnym	219
Limfocytoza	220
Zanik układu chłonnego	220
Zapalenie węzłów chłonnych (lymphadenitis)	220
Nowotwory układu chłonnego	224
Śledziona	230
Zaburzenia rozwojowe	230
Pęknięcie śledziony	230
Zaburzenia przemiany materii	230
Zaburzenia krążenia	232
Odczyny zapalne śledziony	233
Grasica	237
Wady rozwojowe	238
Zanik (inwolucja) grasicy	238
Rozrost grasicy (przerost)	238
Zapalenia	239
Torbiele grasicy	239
Nowotwory grasicy (thymata)	239
Skóra i przydatki	241
Zaburzenia przemiany materii	241

Odczyny zapalne skóry	243
Nowotwory skóry	247
Naskórek	247
Skóra właściwa	254
Narządy układu oddechowego	258
Nos	258
Zapalenia	258
Nowotwory	259
Krtani (larynx)	261
Nowotwory krtani	262
Tchawica (trachea)	264
Oskrzela (bronchi)	265
Płuca (pulmones)	270
Wady rozwojowe	270
Zmiany zawartości powietrza	271
Zaburzenia przemiany materii	275
Zaburzenia krążenia	275
Zapalenie płuc (pneumonia)	279
Choroby naczyń płucnych	303
Nowotwory płuc	304
Nowotwory złośliwe	305
Oplucna (pleura)	312
Zapalenia	312
Nowotwory oplucnej	312
Narządy układu trawiennego	314
Jama ustna	314
Wady rozwojowe	314
Zapalenia	314
Torbiele szczękowe	317
Zmiany rozrostowe	318
Nowotwory	318
Migdałki	320
Zapalenia	321
Nowotwory migdałków	324
Nowotwory łagodne	324
Nowotwory złośliwe	324
Gruzoły ślinowe	325
Zapalenia	325
Nowotwory gruczołów ślinowych	326
Przetoki i torbiele szyjne	328
Promienica szyi (actinomycosis)	328

Przełyk	329
Nowotwory	333
Żołądek	335
Kwaśne rozmiękanie żołądka (gastromalacia acida)	335
Wady rozwojowe	335
Zaburzenia krążenia	336
Zapalenie żołądka	337
Wrzód żołądka i dwunastnicy (ulcus ventriculi et duodeni)	339
Nowotwory żołądka	342
Nowotwory łagodne	342
Nowotwory złośliwe	343
Jelito	347
Wady rozwojowe	347
Zaburzenia krążenia	349
Zaburzenia przemiany materii	351
Zapalenia jelita: enteritis, colitis, enterocolitis	353
Zapalenia nieswoiste	353
Zapalenia swoiste	354
Nowotwory jelita	364
Nowotwory łagodne	364
Półzłośliwe nowotwory jelita	366
Nowotwory złośliwe jelita	367
Przerzuty do jelit	369
Trzustka — czynność w zakresie wydzielania zewnętrznego (aparat wysepkowy)	370
Wady rozwojowe	370
Zmiany wsteczne	373
Zaburzenia krążenia	375
Zapalenia	375
Ciała obce trzustki	376
Nowotwory aparatu wysepkowego	376
Nowotwory mezenchymalne	376
Otrzewna	377
Wątroba	377
Wady rozwojowe	379
Zaburzenia przemiany materii	379
Żółtaczkki wątrobowe	380
Zmiany histologiczne	380
Histopatologia szczegółowa żółtaczkki	381
Zaburzenia krążenia	385
Ogniska krwiotworzenia	389
Zapalenie wątroby (hepatitis)	389
Marskość wątroby	394

Nowotwory wątroby	401
Przewody żółciowe	403
Zaburzenia rozwojowe	403
Rozszerzenie światła pęcherzyka żółciowego	404
Zapalenie pęcherzyka żółciowego	404
Zaburzenia przemiany materii	406
Nowotwory przewodów żółciowych	409
Nowotwory łagodne	409
Nowotwory złośliwe	409
Wydzielanie wewnętrzne	410
Przysadka (hypophysis)	410
Embriologia	410
Wydzielanie hormonalne	411
Wady rozwojowe	412
Zanik	412
Zaburzenia krążenia	412
Zapalenia	412
Przysadka ciążowa (rozrost)	412
Nowotwory przysadki	413
Zespoły czynnościowe przysadki	414
Nadnercza (glandulae suprarenales)	417
Embriologia	417
Czynność hormonalna	418
Sterowanie	419
Wady rozwojowe nadnerczy	420
Zmiany wsteczne	420
Zaburzenia przemiany materii	421
Zmiany postępowe: przerost (hypertrophia)	421
Zaburzenia krążenia	422
Zapalenia	422
Nowotwory nadnerczy	423
Zespoły czynnościowe nadnerczy	425
Narząd wysepkowy trzustki	429
Zmiany wsteczne	429
Zmiany ilościowe narządu wysepkowego	430
Nowotwory wysepek	431
Tarczycza (glandula thyreoidea)	432
Rozwój	432
Wytwarzanie tyreoglobuliny	432
Działanie tyroksyny	433
Wady rozwojowe	433
Zmiany wsteczne i zaburzenia przemiany materii	434

Zaburzenia krążenia	434
Zapalenia	434
Zmiany postępowe	436
Wole (struma)	436
Nozologia wola	437
Wole złośliwe (struma maligna)	440
Zespoły czynnościowe tarczycy	443
Przytarczycy (glandulae parathyreoideae)	445
Wady rozwojowe	446
Rozrost	447
Nowotwory	447
Zespoły czynnościowe przytarczyc	448
Szyszynka (epiphysis)	450
Nowotwory	450
Układ kostno-stawowy	452
Kości	452
Regulacja tworzenia kości	453
Normalny rozwój kości	454
Karłowatość	455
Gigantyzm	456
Dysplazja układu kostnego	457
Zanik kostny	458
Zmiany kostne uwarunkowane niedoborem Ca(P)	461
Martwice kostne	466
Jałowe martwice kości	466
„Osteochondritis” dissecans	467
Martwice kostne wywołane zaburzeniami krążenia	468
Choroba Moeller-Barlowa (szkorbut)	468
Złamanie i gojenie złamania	469
Zapalenia	471
Zapalenie okostnej (periostitis)	471
Zapalenie szpiku i kości (osteomyelitis)	471
Nowotwory kości	483
Pierwotne nowotwory kości	483
Złośliwe wtórne nowotwory kości (przerzuty)	495
Stawy	496
Zmiany zwyrodnieniowe stawów	496
Zmiany zapalne stawów (arthritis)	499
Nowotwory stawów	507
Pierwotne nowotwory stawów	507
Wtórne nowotwory stawów (przerzuty)	508

Łąkotki, pochewki ścięgniste, kaletki maziowe	509
Łąkotki (menisci)	509
Pochewki ścięgniste (vaginae tendinum)	510
Zapalenie pochewki ścięgna (tendovaginitis)	510
Kaletki maziowe (bursae)	511
Zapalenie kaletki (bursitis)	511
Powięzie (fasciae)	512
Mięśnie poprzecznie prążkowane	513
Zaburzenia rozwojowe	514
Zanik	514
Dystrofie mięśniowe	514
Zwyrodnienie	516
Zapalenie	518
Regeneracja po przecięciu	519
Nowotwory	519
Nowotwory łagodne	519
Nowotwór półzłośliwy	520
Nowotwór złośliwy	520
Układ nerwowy ośrodkowy	521
Wady rozwojowe	521
Zmiany zwyrodnieniowe	524
Wodogłowie (hydrocephalus)	531
Zaburzenia krążenia	533
Obrażenia układu nerwowego ośrodkowego	541
Obrażenia rdzenia kręgowego	545
Uraz porodowy (anoxia)	545
Wypadnięcie jądra galaretowatego (hernia discalis)	546
Zapalenia układu nerwowego ośrodkowego	547
Zapalenie ropne	547
Zapalenia nieropne ośrodkowego układu nerwowego	550
Nowotwory ośrodkowego układu nerwowego	559
Nowotwory glejowe	563
Przerzuty do mózgu	567
Układ nerwowy obwodowy	568
Prawdziwe zapalenie nerwów (neuritis)	568
Nowotwory	570
Struktury przyzwojowe (paraganglia)	572
Nowotwory	572
Skorowidz rzeczowy	574